

Trouw 27-6-2003, Pagina 01

Incest als 'een poging tot liefde'

door Koert van der Velde

AMSTERDAM - De aanhang van de Duitse gezinstherapeut Bert Hellinger groeit in Nederland; zijn boeken verkopen hier goed en steeds meer therapeuten nemen zijn 'methode' over.

Hellinger (78), ex-missionaris en nu spiritueel therapeut, heeft omstreden opvattingen over onder andere incest. Dat is volgens hem vaak 'een poging tot liefde, een poging om het evenwicht in een gezin te herstellen'.

Hij leert kinderen dat ze als slachtoffer van incest gepoogd hebben iets goeds te doen, ook al liep het verkeerd: „De oplossing is eerlijk te zeggen: 'Papa, ik heb het gedaan voor mama'. 'Mama, ik stem erin toe dit voor jou te doen'."

Annek Tol van Stichting hulpverlening seksueel misbruik vindt Hellingers ideeën over incest 'walgelijk'. „Incest heeft niets met liefde te maken, maar met macht. Kinderen gehoorzamen uit angst."

De reguliere hulpverlening aan incest-slachtoffers schiet tekort, dus veroveren alternatieve therapeuten de markt. Van Hellingers belangrijkste boek zijn in Nederland 20000 exemplaren verkocht. Al honderdvijftig 'Hellinger-therapeuten' bieden hier hun diensten aan -sommigen al na het volgen van enkele workshops.

Volgens Hellingers Nederlandse uitgever Altamira-Becht dankt de Duitser zijn populariteit aan 'zijn methode die in soms minder dan een halfuur een oplossing biedt'.

Die methode is er niet alleen voor incestslachtoffers, maar wordt ook toegepast bij slachtoffers van het nazi-regime. Ex-soldaat Hellinger over de oorlog: „Voor hen die het hebben overleefd was het effect weldadig."

DE VERDIEPING, PAGINA 12: MEISJE HELPT OUDERS EN LAAT ZICH MISBRUIKEN

Meisje helpt ouders en laat zich misbruiken

Therapie

Koert van der Velde

'Doe je ogen dicht. Verbeeld je dat je ouders voor je staan. Kijk hen in de ogen. Kniel voor hen en zeg: dank u wel.'

Zo sprak, aldus het Duitse weekblad Der Spiegel, therapeut-goeroe Bert Hellinger een cliënt toe, vorig jaar tijdens een drukbezochte publieke sessie.

Voor iemand buigen is een teken van eerbied en onderdanigheid, en dat is wat slachtoffers van incest en andere ouderlijke slechtheid moeten tonen. „Ouders die verantwoording zouden moeten afleggen aan hun eigen kinderen? Dat is het toppunt van ongepastheid", zegt Hellinger.

'Buigen' staat centraal in zijn leer. Over een man met botkanker zegt hij: „Hij zou nu op de knieën moeten gaan en een diepe buiging voor zijn vader moeten maken. Maar dat doet hij niet, hij gaat liever dood."

Buigen is nodig om het evenwicht in het gezinssysteem te herstellen. Elk systeem is hiërarchisch geordend en raakt uit evenwicht als leden dit niet erkennen.

Problemen als incest ziet Hellinger als een mislukte poging van de vader een verstoord evenwicht in het gezin te herstellen. De dader is iets ontzegd, meestal door zijn vrouw. De dochter helpt hen door zich te laten misbruiken om zo het evenwicht te herstellen.

„Seks is niet slecht, zelfs niet als het incest is. Wanneer een kind dat hoort, voelt het zich opgelucht."

„Hellinger noemt heel gevoelige aspecten, die wel degelijk spelen", zegt een boze Annek Tol van de Stichting hulpverlening seksueel misbruik. „Maar hij misbruikt hen. Daders doen er vaak alles aan het slachtoffer medeschuldig te maken door te benadrukken dat het kind het prettig vond. Maar opwinding is niet meer dan een fysiologische reflex."

Hellinger hamert op 'het evenwicht van het systeem', en volgens hem is „de plaats naast de schurk voor de therapeut een heel goede positie". Sterker nog: „Therapeuten die zich met het slachtoffer verbinden maken de situatie er alleen maar slechter op."

Tol noemt deze manier van denken 'hartstikke ziek'. „Therapeuten die naast de dader gaan staan laten in feite het misbruik doorgaan." Dat sommige slachtoffers juist zulke therapeuten kunnen uitzoeken, begrijpt zij wel. „Het is een bekende situatie, het voelt vertrouwd." Het 'systeem' is niet heilig, stelt zij tegenover Hellinger. „Als het niet deugt moet het overhoop."

Tol vermoedt dat het succes van Hellinger-therapeuten te wijten is aan het falen van de reguliere hulpverlening. Meer dan de helft van degenen die voor seksueel geweld in behandeling gaan, houdt klachten, bleek onlangs uit onderzoek. Taboe en ondeskundigheid zijn hier debet aan.

Een andere reden voor Hellingers populariteit kan vreemd genoeg liggen in zijn anti-individualistische, autoritaire gedrag: binnen een mum van tijd heeft hij een uitgesproken oordeel over je klaar - hij maakt grote stappen, jij bent snel thuis. Zelf zegt hij: „Als therapeut leef ik in harmonie met de grotere orde, en dankzij die harmonie kan ik een oplossing zien. Het is handelen met autoriteit."

Een enkele keer heeft dit handelen dodelijke gevolgen gehad. Tijdens de behandeling van een suïcidale vrouw met relatieproblemen op een seminar in Leipzig zei Hellinger tegen het publiek: „Niemand kan haar meer tegenhouden, wat ook kan betekenen dat ze zal sterven." Een dag later pleegde ze zelfmoord. Hellingers verweer: „Ik kon niet zien dat zij suïcidaal was, want ik kende haar pas drie minuten."

Hellinger speelt de bal stevast op de man of vrouw terug. In een vraaggesprek in zijn bestseller 'De verborgen dynamiek van familiebanden', vraagt iemand: „Alles bij mij komt in opstand tegen het idee dat de moeder de schuldige zou zijn." Hellinger antwoordt: „Dat gebeurt meestal wanneer je meer geïnteresseerd bent in je idealen dan in de mensen om wie het gaat."

Dat alleen bij ongelovigen de alarmbellen gaan rinkelen als ze zoiets lezen, blijkt bijvoorbeeld bij het Nederlandse new-ageblad Ode. Die ging op 'bedevaart' naar Hellingers dorp in Beieren, „waar de man woont die eigenhandig de koers van de psychotherapie aan het veranderen is". En trof er 'een zeldzame vriendelijkheid en zachtheid'. Over Hellingers 'feilloze' therapie concludeert het blad dat „keer op keer blijkt dat de schuld die daders voelen veel zwaarder is dan de pijn van de slachtoffers".

Jan Jacob Stam heeft de methode van Hellinger in Nederland geïntroduceerd. Hij leidt in Groningen een naar de grote therapeut genoemd instituut. Hij begrijpt wel waarom Hellinger controversieel is. „Hij is een complex persoon, ziet zo veel in mensen, en legt maar weinig uit. Hij is vaak stellig." Hellingers methode is volgens Stam geen instant-truc die iedereen kan toepassen. „Twintig procent is techniek, de rest innerlijke houding." Aan een beroepscode wordt volgens hem gewerkt.

Stam noemt zijn methode 'niet-normatief'. „Maar ik zie dat die wel soms tegen de normen van de huidige maatschappij in gaat -bijvoorbeeld tegen het idee dat de vader slecht is. Dat de nadruk niet ligt op het welzijn van de cliënt, maar op het welzijn van het systeem van het gezin is voor de cliënt niet altijd leuk. Wat frappeert is dat mensen die een workshop gedaan hebben toch vaak zeggen dat het voelt alsof ze thuiskomen. Iets wat onbewust was, komt boven."

Dat 'iets' staat op gespannen voet met de heersende individualistische levensvisie, maar wordt volgens Stam steeds meer gezien. „Zo was het gezin voor de generatie van de jaren zestig afschuwwekkend, maar tegenwoordig leeft er weer een diep besef dat we een plek hebben in het familiesysteem."

Slachtoffers van incest, en anderen met familieproblemen, hoeven geen buiging voor hun echte vader te maken. Buigen moeten ze alleen voor een stand-in. Hellinger werkt namelijk met 'familieopstellingen', een soort rollenspel. De plaats van vader, moeder en andere familieleden wordt ingenomen door willekeurig gekozen plaatsvervangers.

En dan gebeurt er een wonder, willen Hellinger-therapeuten hun publiek doen geloven: de spelers zeggen niet zomaar wat, maar brengen werkelijke gevoelens en verborgen motieven naar boven van degenen die zij vertegenwoordigen. Ze putten zonder dat ze het doorhebben uit informatie uit een andere, mysterieuze andere werkelijkheid. Hellinger heeft het over 'het wetende veld', 'ziel' of, met de new-agegeleerde Sheldrake, over 'morfogenetische velden'.

Hellinger-therapeuten kunnen heel ver gaan met hun 'spel'. Spelers kunnen ook overleden voorouders vertegenwoordigen, die met oplossingen komen aandragen. Dan wordt Hellingers

methode een enigszins gesecculariseerde versie van Afro-Amerikaanse vooedoooculten, waar onzichtbare wezens bezit nemen van dansers en zo problemen helpen oplossen. „Soms vertonen plaatsvervangers zelfs de symptomen van degenen die ze uitbeelden, zoals een epilepsie”, zegt Hellinger.

Familieopstellingen zijn inmiddels ook buiten West-Europa populair aan het worden -tot in Venezuela, Japan, China en Korea. En behalve slachtoffers van incest blijkt Hellingers methode ook toepasbaar in het bedrijfsleven. Het hiërarchisch geordende systeem heeft prioriteit boven het deel, het bedrijf gaat voor de werknemer. Menig manager zal dit als muziek in de oren klinken. Deze maand komt Hellingers vertaalde boek erover uit, Nederlandse Hellinger-therapeuten zijn al langer op deze markt actief. Op de Open Universiteit past docent managementwetenschappen Wim Jurg Hellingers methode toe op merken.

Stand-ins kunnen ook 'de ziel' van Duitsland en van Joegoslavië vertegenwoordigen, meent therapeut en Hellinger-adept Jaap Hollander uit Nijmegen.

Sommigen vinden zulke sessies 'fascistisch en racistisch', weet hij, maar hijzelf vindt het „juist verfrissend om iemand van de vorige generatie ideeën te horen verkondigen zonder zich iets aan te trekken van overdreven regels over wat politiek correct is en wat niet”.

In Duitsland gingen concentratiekampslachtoffers onder leiding van Hellinger-therapeuten de confrontatie aan met hun virtuele beulen. En in Nederland brengt psychiater Coen Blom met Hellingers rollenspel kinderen van nazi-slachtoffers in contact met kinderen van foute Nederlanders. „Je ziet dan een fascinerend en onverklaarbaar proces op gang komen. Slachtoffers identificeren zich met daders en andersom. Dit gaat volledig voorbij aan ethiek. Het is haast oudtestamentisch.”

Oud-soldaat Hellinger is niet altijd even politiek correct. Over de Tweede Wereldoorlog zegt hij: „Voor mij is het zonneklaar dat onze soldaten helden waren. Wat zij in de oorlog aan heldenmoed bewezen, met hun laatste inzet in vaak hopeloze situaties, is onovertroffen. Het demoniseren van dit alles maakt onze generatie zwakker, terwijl van hen een heel bijzondere energie uitgaat.”

Trouw 15-3-2005

Therapeut Hellinger blijft flirten met Hitler

Familieopstellingen Hij heeft speciaal een hekel aan mensen die zich verzetten tegen het nazi-regime

door Koert van der Velde

De populaire Duitse new age-therapeut Bert Hellinger (79) heeft ook in Nederland duizenden fans. Maar Hellinger (van 'familieopstellingen') verhuult zijn nazi-sympathieën steeds minder. In Duitsland lijkt Hellingers verval begonnen.

Bert Hellinger wilde een tijdelijk therapiecentrum beginnen in Hitlers voormalige Reichskanzlei in het Oostenrijkse Berchtesgaden, in de buurt van zijn buitenverblijf op de Obersalzberg.

Geschrokken door de storm van kritiek heeft hij de huur ervan weer opgezegd.

In zijn onlangs verschenen boek 'Gottesgedanken' richt Hellinger zich rechtstreeks tot Adolf Hitler. „Velen noemen je een onmens, alsof er ooit iemand is geweest die men zo noemen mag.

Wanneer ik jou waardeer, dan waardeer ik ook mijzelf. Wanneer ik jou verafschuw, dan verafschuw ik ook mezelf. Mag ik je dan liefhebben? Moet ik je misschien liefhebben omdat ik anders ook mezelf niet liefhebben kan? Als ik beken dat jij een mens was net zoals ik, dan zie ik iets dat zowel jouw als mijn oorzaak is - en ons einde.”

Deze uitspraak past in Hellingers populaire methode van 'familieopstellingen', waarbij je naast families ook bedrijven, landen of volken kunt opstellen. In een therapiesessie worden deelnemers opgesteld die bijvoorbeeld familieleden spelen van degene die een probleem heeft. In dit kortdurende 'spel' wordt hetprobleem dat iemand heeft met de opgestelde geanalyseerd en symbolisch opgelost.

Hellinger houdt er opvallende ideeën op na over wat recht is en wat krom. Zijn sympathie ligt doorgaans bij de dader. De slachtoffers zouden geen haar beter zijn dan degenen die hun wat hebben aangedaan.

Sterker nog, het slachtoffer staat de goede orde in de weg. Zo is de vader het hoofd van het gezin, en die is aan niemand verantwoording schuldig. De ondergeschikte dient zich weer te schikken onder het gezag van degene die erboven staat. Dader en slachtoffer worden verzoend door het slachtoffer tijdens de therapie voor degene die dader speelt te laten buigen en vergiffenis te laten vragen. Misbruikte dochter aan incestvader, kampslachtoffer aan nazi-beul. Dit alles omdat allen onderdeel zouden zijn van een groter geheel, waarin goede en kwade invloeden op een hoger niveau met elkaar samenwerken. Het individu heeft zich daarin te schikken.

Hellinger heeft speciaal een hekel aan degenen die zich tegen het Hitler-regime hebben verzet. „Die mensen dachten dat ze aan de geschiedenis een andere draai konden geven”, zegt hij. En „dat kan gewoon niet”.

Hellinger begrijpt wel waarom slachtoffers zoveel compassie krijgen. „Men wil zich identificeren met het vermeende lot van slachtoffers om zich dan beter en verhevener te voelen, zonder een eigen lijdensweg te ervaren.”

Hellinger heeft over veel slachtoffers wel wat aardigs te zeggen. Zo hebben Joden in hun houding jegens de Palestijnen de energie overgenomen van de nazi's die hen vroeger vervolgden.

Met dictators als Pinochet heeft hij mededogen. „Je mag van hen die zo'n staatsgreep op hun geweten hebben geen schuldbekentenissen verwachten.” Het tijdschrift Alert presenteerde onlangs een ruime opsomming van prikkelende uitspraken van Hellinger.

Vanwege alle publiciteit die Hellingers opmerkingen in Duitsland genereerde is daar inmiddels onder Hellinger-therapeuten beroering ontstaan. Zo schreef de vooraanstaande therapeut Arist von Schlippe in een open brief dat hij in het bijzonder was gevallen over Hellingers recente ode aan Hitler en diens uitspraak dat de Joden pas vrede zullen hebben met hun Arabische buurlanden en met zichzelf als ook de laatste Jood een dodengebed voor Hitler heeft uitgesproken. Vorig jaar nam Von Schlippe het initiatief tot een open brief, ondertekend door meer dan 150 Hellinger-therapeuten die zich van Hellingers gepeperde uitspraken distantiëren.

In Nederland is in new-agekringen van kritiek op Hellinger nauwelijks sprake. New-agejournalist en VolZinredacteur Lisette Thoofst zag „een wijze, oude, diep religieuze man die in enorme liefde voor mensen door de pantsers van de gekwetste persoonlijkheid heen kan kijken”. Dat schreef ze als reactie op een kritisch artikel in Trouw twee jaar geleden. Hellinger-therapeut Jaap Hollander uit Nijmegen vond het toen „juist verfrissend om iemand van de vorige generatie ideeën te horen verkondigen zonder zich iets aan te trekken van overdreven regels over wat politiek correct is en wat niet”.

Het tijdschrift Religie & mystiek schreef onlangs bewonderend dat Hellinger ervan geniet de bestaande orde te provoceren en op stang te jagen. Het blad Onkruid benadrukt het verschil tussen Hellingers inspirerende therapie en de 'regelmatig onbetamelijke' persoon van Hellinger. 'Hoe groter de geest, hoe groter het beest', zegt hoofdredacteur Yoeke Nagel. In het volgende nummer van het tijdschrift Alert zegt Nagel dat voor Onkruid de maat met de persoon Hellinger pas vol is als hij betrappt wordt op het brengen van de Hitlergroet. „Maar dat maakt zijn werkwijze niet minder waardevol.”

Trouw 01-09-2009, Pagina 01

Joodse therapeuten breken met inspirator wegens Hitlergroet

Koert van der Velde

amsterdam – Joodse therapeuten distantiëren zich van de bedenker van 'familieopstellingen', de Duitser Bert Hellinger. Ze hebben een open brief opgesteld, die is ondertekend door 35 Joden; zes van hen zijn Nederlander.

De therapie, een soort rollenspel, is ook in Nederland populair en wordt door duizenden gevolgd. Wat de therapeuten betreft is dat geen probleem en kan de therapie gebruikt blijven worden, maar dan ontdaan van Hellingers inbreng.

Hellinger zou 'groepsmanipulatie' gebruiken, bekend uit 'sektarische en religieuze groepen en uit totalitaire en fascistische organisaties en regimes', aldus de opstellers van de brief. Directe aanleiding om te breken met Hellinger was een congres in Mexico, waar de therapeuten collectief moesten schreeuwen en de arm recht naar voren moesten houden. „Deze gebaren zijn vrijwel identiek aan de Hitlergroet”, schrijven de Joodse therapeuten.

Hellinger had zich al eerder pro-nazi uitgelaten. Nu was voor de openbrieffschrijvers de maat vol. Ook verzetten ze zich tegen de onaantastbare positie van Hellinger die beweert dat hij zijn inzichten van een 'hogere bron' heeft ontvangen.

Het blad Onkruid overweegt Hellinger te schrappen van zijn lijst van 'inspirerende mensen van wereldformaat'.

Trouw 01-09-2009, Pagina 26 RELIGIE & FILOSOFIE

Joodse therapeuten dumpen Duitse inspirator

Koert van der Velde

Joodse therapeuten keren zich tegen de bedenker van een populaire methode waarbij met familieopstellingen wordt gewerkt. Reden: de Duitse grondlegger Bert Hellinger laat aanhangers een soort Hitler-groet brengen.

Voor 35 Joodse therapeuten die gebruikmaken van de zogeheten familieopstellingen-methode is de maat vol. Ze hebben een verklaring opgesteld waarin ze afstand nemen van hun inspirator: de Duitser Bert Hellinger.

Zes van de ondertekenaars zijn Nederlander. Na Hellinger jarenlang te hebben gevolgd, stellen ze nu dat er bij hem „een consistente tendens is om vormen van groepsmanipulatie te gebruiken die bekend zijn van sektarische en religieuze groepen en uit totalitaire en fascistische organisaties en regimes”.

Kern van de familieopstellingen-methode is een soort rollenspel. Wie traumatische of anderszins nare ervaringen heeft opgelopen in bijvoorbeeld zijn gezin, stelt in een therapeutische setting willekeurig gekozen plaatsvervangers op voor zijn vader, moeder en andere relevante familieleden. Dan gebeurt er een wonder, willen Hellinger-therapeuten hun publiek doen geloven: de spelers zeggen niet zomaar wat, maar brengen werkelijke gevoelens en verborgen motieven naar boven van degenen die zij vertegenwoordigen. Ze putten zonder dat ze het doorhebben uit informatie uit een andere, mysterieuze werkelijkheid. Hellinger heeft het over 'het wetende veld' en past dit gegeven ook toe op getraumatiseerden in ander verband, zoals op de werkvloer en in oorlogshandelingen. In dit kortdurende 'spel' wordt een probleem geanalyseerd en symbolisch opgelost.

In Nederland zijn enkele honderden 'familieopstellers' actief, die per jaar vele duizenden klanten hebben. In de door Trouw opgestelde Spirituele Toptien wordt de aanpak van Hellinger onder 'alternatieve therapieën' geschaard.

Er is al jaren kritiek op Hellinger, en al eerder hebben gebruikers van diens methode afstand genomen van de geestelijk vader.

De druppel die bij de Joodse therapeuten de emmer deed overlopen, viel vorig jaar tijdens een congres in Mexico. Met gemengde gevoelens hadden ze desgevraagd al vaker meegedaan met het collectief schreeuwen van leuzen als Yes to the mother! Yes to the Father! Ze gingen ermee door zelfs toen dat moest gebeuren met gebalde vuisten en een arm recht naar voren gestrekt. Maar in Mexico moest het opeens met uitgestrekte hand, en dat ging hen te ver.

„Deze gebaren zijn vrijwel identiek aan de Hitlergroet”, stellen de 35 die zich nu publiekelijk van Hellinger distantiëren. „Wij geloven dat hiermee een grens wordt overschreden. We hopen en raden aan dat collega-opstellers ze niet zullen gebruiken.”

De 35 therapeuten verklaren „dat de tijd voorbij is dat het nog langer passend is om zich geruisloos los te maken van Bert Hellinger en zijn vrouw Marie-Sophie, iets wat velen van ons al een tijd

geleden gedaan hebben. Wij zijn van mening dat deze openlijke verklaring een passende reactie is op recente ontwikkelingen in het werk van de Hellingers.”

Al eerder heeft Hellinger zijn pro-nazi-kant laten zien. Vijf jaar geleden zei hij over de Tweede Wereldoorlog: „Voor mij is het zonneklaar dat onze soldaten helden waren. Wat zij in de oorlog aan heldenmoed bewezen, met hun laatste inzet in vaak hopeloze situaties, is onovertroffen. Het demoniseren van dit alles maakt onze generatie zwakker, terwijl van hen een heel bijzondere energie uitgaat.”

Ook wilde Hellinger speciaal Hitlers voormalige Reichskanzlei in het Duitse Berchtesgaden huren voor het geven van trainingen. In zijn boek 'Gottesgedanken' uit 2004 richtte Hellinger zich rechtstreeks tot Adolf Hitler. „Velen noemen je een onmens, alsof er ooit iemand is geweest die men zo noemen mag. Wanneer ik jou waardeer, waardeer ik ook mijzelf. Wanneer ik jou verafschuw, verafschuw ik ook mezelf. Mag ik je dan liefhebben? Moet ik je misschien liefhebben omdat ik anders ook mezelf niet liefhebben kan? Als ik beken dat jij een mens was net als ik, zie ik iets wat zowel jouw als mijn oorzaak is – en ons einde.”

Het lijkt erop dat Hellinger en zijn vrouw steeds verder radicaliseren. Bij verschillende gelegenheden stond Hellinger toe dat zijn vrouw hem voor grote groepen mensen als 'profeet' benoemde. Daarnaast claimen beiden dat de inzichten van Hellinger hem direct door een onbekende hogere bron of kracht worden gegeven. De 35 therapeuten: „Wij verklaren hierbij dat wij Bert Hellinger niet willen accepteren in de rol van profeet en als spreekbuis van hogere krachten. Hiermee plaatst hij zichzelf in een onaantastbare positie waarbij feedback onnodig en irrelevant zijn geworden.”

Hellingers systeem werkt vanuit een ingebakken sympathie voor daders – of het nou nazi's of verkrachters zijn. Met hun slachtoffers heeft Hellinger weinig geduld. Dat bleek al langer uit de manier waarop hij incestslachtoffers bejegende. Incest is volgens hem vaak 'een poging tot liefde, een poging om het evenwicht in een gezin te herstellen'.

Hij leert kinderen dat ze als slachtoffer van incest gepoogd hebben iets goeds te doen, ook al liep het verkeerd. „De oplossing is eerlijk te zeggen: 'Papa, ik heb het gedaan voor mama'. 'Mama, ik stem erin toe dit voor jou te doen'.” Het slachtoffer moet van hem buigen voor de persoon die de rol van de dader speelt. Alleen dat zou heilzaam zijn, want dan voegt het slachtoffer zich in de hiërarchische orde van het gezin.

De Joodse therapeuten proefden in Mexico ook hoe pijnlijk deze aanpak kan zijn. Hellinger gebood de deelnemers te buigen voor de nazi's. „Wij protesteren met kracht tegen zulk respectloos gedrag. Deze acties zijn voor ons buitengewoon pijnlijk en beledigend. Wij protesteren tegen het gebruik van stereotypen over Joden, en over elke andere groep mensen. Wij willen niet dat de overlevenden van Joodse families moeten buigen voor de moordenaars van hun verwanten.” Ze noemen Hellingers behandeling van getraumatiseerden 're-traumatiserend'.

De Joodse therapeuten keren zich tegen de 'dogmatische en simplistische manieren waarop de Hellingers zich op de dynamiek tussen dader en slachtoffer richten'. Hiermee lijken ze de bijl aan de wortel van Hellingers familieopstellingen te leggen. „Het verschil in de positie tussen dader en slachtoffer mag niet worden verminderd of ontkend”, stellen ze. „Dat geldt zowel voor de dynamiek binnen familiestructuren als het gaat om geweld en incest, alsook bij collectieve conflicten tussen grote groepen en landen.”

Daan van Kampenhout, een van de Nederlandse ondertekenaars die ooit een boek over zijn correspondentie met zijn leraar Hellinger schreef, hoopt familieopstellingen te kunnen redden door alleen de geestelijk vader eruit weg te snijden. Hij gelooft dat Hellinger alleen 'een sausje' is. „Als je dat Duitse sausje eraf haalt blijft er een prachtige methodiek over.”

Nederlandse therapeuten reageren wisselend op de open brief. Luuc Christiaanse uit Amstelveen wees enkele jaren geleden een andere kritische brief (zie kader) af als een 'opportunistische overlevingsreactie, voortkomend uit angst om geïdentificeerd te worden met de door de pers 'onbegrepen' Hellinger'.

Ook nu blijft Christiaanse Hellingers methode trouw. „Dat zie ik los van zijn persoon. Ik ben er niet bij geweest als hij zogenaamd foute dingen deed of zei, zoals de verklaring stelt. En als het allemaal

klopt, dan nog ken ik de context waarin dit speelde niet. Zelf heb ik hem ook wel eens shockerende dingen horen zeggen. Maar als ik zijn opmerkingen liet bezinken, dan dacht ik later 'dat was toch zo gek nog niet'."

Therapeut en psycholoog Jaap Hollander heeft, zegt hij, de laatste twee jaar steeds vaker verontrustende dingen over de grondlegger van familieopstellingen gehoord. Hij spreekt van 'goeroe-neigingen'.

In zijn instituut IEP is deze methode inmiddels geschrapt. „Het lijkt me vreselijk voor degenen die er veel in hebben geïnvesteerd te moeten zien hoe hun inspirator zo verschrikkelijk uit de bocht vliegt.”

Het spirituele tijdschrift Onkruid heeft Hellinger op een internetlijst staan met 'inspirerende mensen van wereldformaat'.

Die lijst is oud, reageert hoofdredacteur Frank Meurs. „We zullen een eigen onderzoek instellen. Mocht hij werkelijk de Hitlergroet hebben gebracht, dan zal hij in Onkruid geen positieve aandacht meer krijgen.”

Methode Bert Hellinger ligt al jaren onder vuur

In 2003 kreeg Bert Hellinger in Nederland voor het eerst flinke tegenstand te verduren. Zijn uitlatingen over Hitler leidden een jaar later tot een open brief van 150 Hellinger-therapeuten; Hellingers opmerking dat Joden pas vrede zullen hebben met hun Arabische buurlanden en met zichzelf als ook de laatste Jood een dodengebed voor Hitler heeft uitgesproken, viel verkeerd. Voor VolZin-redacteur Lisette Thoof waren dergelijke uitlatingen geen grote bron van zorg. Zij bleef, schreef ze in 2005, in de Duitser een 'wijze, oude, diep religieuze man' zien, die in 'enorme liefde voor mensen door de pantsers van de gekwetste persoonlijkheid heen kan kijken'.

In new-age-tijdschriften is wisselend gereageerd op de bedenker van de familieopstellingen. Het blad Religie & mystiek schreef bewonderend dat Hellinger ervan geniet de bestaande orde te provoceren en op stang te jagen; maandblad Onkruid benadrukte het verschil tussen Hellingers inspirerende therapie en de 'regelmatig onbetamelijke' persoon van Hellinger. „Hoe groter de geest, hoe groter het beest.” Wat het blad er overigens niet toe bracht hem af te voeren uit de lijst met 'inspirerende mensen van wereldformaat'.

In 2006 bleken de ministeries van binnenlandse zaken en justitie te staan op de klantenlijst van De Mee-denkers, een centrum dat met 'familieopstellingen' werkt.